

**Bekir YILDIZ (1989). Ve Zalim ve İnanmış ve Kerbela. İstanbul:
Cem Yayınevi. 159 s. ***

Hasan CUŞA**

Bekir Yıldız, *Ve Zalim Ve İnanmış Ve Kerbela* adlı romanında, İslam tarihinin önemli olaylarından biri sayılan Kerbela Vakası'nı kaleme alır. Yıldız, Kerbela Olayı'nı zulüm-direnış karşıtlığı ekseninde ele alır. Söz konusu roman Hz. Ali'nin şehit edilmesiyle başlayan ve Hz. Hüseyin'in Kerbela'da katledilmesine kadar uzanan bir süreci kapsar. Romanın kurmaca dünyasında adı geçen Kufe, Şam ve Kerbela gibi mekânlar; coğrafi birer yerleşim olmanın ötesinde hile, ihtiras ve onurlu duruşun temsil edildiği mekânlar olarak tasvir edilir.

* Kitap Tanıtma ve Değerlendirmesi. Gönderilme Tarihi: 14.04.2026; Kabul Tarihi: 24.04.2026; Yayımlanma Tarihi: 15.05.2026.

** Doç. Dr., Munzur Üniversitesi, e-posta: hasencusa@gmail.com, Orcid: 0000-0002-1754-5205.

Ve Zalim Ve İnanmış Ve Kerbela romanının olay örgüsü üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm, Hz. Ali'nin halifelik süreciyle başlayıp Hariciler tarafından Kufe'de şehit edilmesini konu edinir. İkinci bölüm, Hz. Hasan ile Muaviye arasındaki hilafet sorununa odaklanır; üçüncü bölümde ise Yezid ile Hz. Hüseyin arasında yaşanan mücadele anlatılır.

Romanın kurgusu, çölde ilerleyen Mülcem oğlu Abdurrahman'ın Kufe'ye doğru yolculuğu ile başlar. Abdurrahman Kufe'ye vardığında doğrudan Kuttame'nin evine gider. Kuttame, geçmişte yakınlığını kaybettiği için Hz. Ali'ye karşı büyük bir kin beslemektedir. Abdurrahman'ın Hz. Ali'yi öldürmeye yönelik suikast planını öğrenince bu düşüncüyü destekler. Aralarındaki ilişki, aşk ile intikamın iç içe geçtiği duygusal bir bağa dönüşür. Kuttame, Abdurrahman'dan Hz. Ali'yi öldürmesini ister. Bunun üzerine Abdurrahman, planını hayata geçirebilmek için iki kişiye daha ihtiyaç duyduğunu belirtir. Kuttame bu teklifi kabul eder ve Verdian ile Şebib'i suikast planına dâhil eder.

Romanda olaylar ilerlerken Hz. Ali, çevresinde gelişen durumları fark eder ve yaklaşan tehlikeyi hisseder. Rüyasında Hz. Muhammed'i görür; bu rüya, ömrünün sonunun yaklaştığını haber verir. Suikast gecesi geldiğinde Abdurrahman ve diğerleri harekete geçer. Hz. Ali, sabah namazı için mescide gittiği sırada saldırıya uğrar ve kılıç darbesiyle başından yaralanır. Yere düşmesine rağmen sakinliğini korur. Olayın ardından oğulları Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin yanına gelir. Hz. Ali, ölmeden önce onlara bazı vasiyetlerde bulunur. Özellikle kendisine saldıran kişiye kötü davranılmamasını söyler ve her koşulda adaletin korunmasını tembih eder.

Hz. Ali'nin vefatından sonra oğlu Hz. Hasan halife seçilir. Halk, Abdurrahman'a ağır cezalar verilmesini talep eder ancak Hz. Hasan, babasının vasiyetine bağlı kalarak sadece kısas uygulanacağını belirtir. Bunun üzerine Abdurrahman kendi kılıcıyla idam edilir. Hz. Hasan, bununla da yetinmeyip kılıcı kırar. Bu eylem, şiddetin ve intikamın devam etmemesi gerektiğini simgeler.

Muaviye, Hz. Ali'nin vefatının ardından Hz. Hasan'ın halife seçildiğini öğrendiğinde bu durumu kabul etmez; Şam halkını kendi safına çekmek amacıyla etkileyici bir konuşma yapar. Halkı ikna ederek onlardan biat alır ve Kufe üzerine yürümeyi planlar. Böylece İslam dünyasında, iki ayrı merkezde iki farklı halife ortaya çıkar. Muaviye, iktidarını güçlendirmek için yaptığı hitabetlerle kitleleri etrafında toplamayı başarır. Bu durumu gözlemleyen Hz. Hasan ise kendi safındaki insanların taraf değiştirdiğini fark eder. Savaşın İslam toplumunu parçalayacağını öngörerek halifelikten feragat etmeyi ve geri çekilmeyi kabul eder. Bu kararlar birlikte iktidar fiilen Muaviye'ye geçer ve Hz. Hasan Medine'ye doğru yola çıkar. Bu süreçte yakın çevresi, özellikle de Hz. Hüseyin bu kararı eleştirir. Hüseyin, yapılan biatin adaletsiz olduğunu ve gelecekte daha büyük can kayıplarına yol açacağını ileri sürer. Ancak Hz. Hasan, temel önceliğinin Müslümanların kanının dökülmesini önlemek olduğunu ifade eder.

Romanın ilerleyen bölümlerinde Muaviye iktidarını pekiştirir ve oğlu Yezid'i veliyet tayin etmek ister. Bu girişim, hilafetin seçimle belirlenen bir makam olmaktan çıkıp babadan oğula geçen bir saltanata dönüşmesine yol açar. Muaviye'nin vasiyeti üzerine Yezid halife olur. Yezid döneminde baskı ve zulüm artar; bu süreçte Hz.

Hüseyin'in biat etmemesi yönetim açısından ciddi bir meşruiyet sorunu hâline gelir. Hz. Hüseyin'e biat çağrısı yapılmasına rağmen o bu talebi kesin bir dille reddeder. Süreç ilerledikçe olaylar daha da karmaşıklaşır. Öte yandan Hz. Hasan'ın eşi tarafından zehirlenerek şehit edilmesi, Hz. Hüseyin'in siyasi ve sosyal açıdan daha da yalnızlaşmasına neden olur.

Romanın son bölümünde Hz. Hüseyin, dedesi Hz. Muhammed'in kabrini ziyaret ederek içinde bulunduğu zor durumdan bir çıkış yolu arar. Bu ziyaret, onun karar verme sürecindeki güçlü inancını ortaya koyar. Bu sırada Kufe halkı, Yezid yönetimine karşı Hz. Hüseyin'i lider olarak görmek istediklerini belirten mektuplar gönderir. Bu mektuplar, ilk bakışta birer destek ve davet niteliği taşımaktadır. Ancak aynı şehirde hem Hz. Hüseyin'i davet eden hem de mevcut yönetime bağlılığını sürdüren grupların bulunması, Kufe'deki siyasi istikrarsızlığı ve tutarsızlığı gözler önüne serer. Hz. Hüseyin, tüm bunlara rağmen, inanç ve adalet ilkelerine sadık kalarak Kufe'ye gitmeye karar verir. Bu karar, sorumluluk bilinciyle sergilenmiş ahlaki bir duruş olarak öne çıkar. Ailesi ve yakın çevresiyle yola çıktığında ise yolculuk boyunca sabır, adalet ve sadakat temaları ön plana çıkar.

Yezid, Hz. Hüseyin'in Kufe'ye doğru hareket ettiğini öğrenince ondan biat almak amacıyla bir ordu sevk eder. Bu durum onun siyasi otoritesini güçlendirme ve iktidarını tartışmasız hâle getirme isteğini açık biçimde yansıtır. Hz. Hüseyin'in Kufe'ye yönelmesi ve burada oluşabilecek halk desteği ihtimali, mevcut yönetim tarafından ciddi bir tehdit olarak algılanır. Bu nedenle valiler ve komutanlar aracılığıyla baskı ve korkuya dayalı bir kontrol mekanizması kurulmaya çalışılır. Kufe'de başlangıçta Hz. Hüseyin'i destekleyen geniş bir topluluk bulunsa da bu destek uzun süre devam etmez. Yoğun baskı ve tehdit ortamı karşısında halk geri adım atar ve daha önce verilen sözler yerine getirilmez. Sonuç olarak Kufe, kısa sürede Yezid yönetiminin denetimi altına girer.

Öte yandan Hz. Hüseyin'in Kufe'den destek almak amacıyla gönderdiği elçi, başlangıçta halk tarafından büyük bir ilgiyle karşılanır. Ancak siyasi atmosferin değişmesi ve artan baskılar sonucunda bu destek zayıflar; elçi yalnız bırakılır, yakalanır ve şehit edilir. Bu olay, Kufe'deki çözülmenin önemli göstergesi olduğu gibi Hz. Hüseyin ile şehir arasındaki iletişimin kopmasına da neden olur. Nitekim Hz. Hüseyin, yolculuğu sırasında bir ordu ile karşılaştığında Kufe'deki şartların tamamen değiştiğini ve beklenen desteğin kalmadığını anlar. Sonunda Hz. Hüseyin ve beraberindekiler Kerbela'da durdurulur. Sayıca çok üstün bir ordu tarafından kuşatılırlar ve suya erişimleri engellenir. Buna rağmen Hz. Hüseyin geri çekilmez ve ilkelerinden taviz vermez. Yanındakilere isterlerse kendisinden ayrılacaklarını söyleyerek son ana kadar direnmeyi tercih eder ve sonunda başı kesilerek şehit olur.

Tarihsel süreç içinde Hz. Hüseyin'in Hz. Yahya ile benzer bir kaderi yaşadığı görülür. Her iki karakter de gerçeği dile getirdikleri için iktidar tarafından ortadan kaldırılmak istenmiştir. Bu durum onları yalnızca tarihsel kişiler olmaktan çıkarır; aynı zamanda haksızlığa karşı hakikati ve adaleti temsil eden kişiler hâline getirir. Bununla birlikte Hz. Hüseyin'in başının saraya ya da sofraya götürülmesi, iktidarın gerçeği susturma ve görünmez kılma çabasını gösterir. Ancak bu girişim, beklenmedik biçimde, hakikatin etkisini daha da güçlendirmiştir (Cuşa, 2026, s. 242-243).

Atilla Özkırmımlı “Zalimle Mazlumun Evrensel Çatışması” adlı yazısında Bekir Yıldız’ın *Ve Zalim ve İnanmış ve Kerbela* adlı eserinin Kerbela Olayı’nı tarihsel bir anlatımın ötesine taşıyarak evrensel bir “zalim–mazlum” karşıtlığı çerçevesinde yeniden kurduğunu ileri sürer. Bu bağlamda Hz. Hüseyin ve Hz. Ali mazlumun; Yezid ve Muaviye ise zulmün temsilcileri olarak konumlandırılır. Ona göre yazar, bu karşıtlığı insan onuru, adalet ve direnme hakkı bağlamında evrensel bir etik sorun olarak ele alır (Özkırmımlı, 1986). Böylece söz konusu roman bilinen tarihsel olayları değiştirmeden onların ardındaki insani ve toplumsal gerçeği görünür kılar.

Ataol Behramoğlu’na göre ise söz konusu roman içerik ve biçim açısından güçlü bir bütünlük sergiler. Behramoğlu, eserin en önemli başarısını, geleneksel ve dinsel anlatıları ideolojik tekellerden kurtararak evrensel insani değerlere -özellikle boyun eğmeme, direnme ve adalet arayışına- bağlamasında görür. Ayrıca romandaki karakterlerin kendi tarihsel bağlamları içinde canlı ve inandırıcı biçimde kurulmasının, metnin günümüze ve geleceğe yönelik mesajlarını didaktik bir üsluba düşmeden iletmesini sağladığını vurgular. Biçim açısından ise yoğun, özlü ve sinematografik anlatımın modern anlatı teknikleriyle başarılı bir şekilde birleştiğini ve bunun da okurda güçlü bir estetik etki yarattığını belirtir (1987).

Son olarak Adnan Binyazar’a göre roman, daha ilk sayfalardan itibaren şiirsel bir üslupla kurgulanmıştır. Bununla birlikte yazar, eserin evrensel düzlemde erdem, adalet, direniş ve mazlum gibi kavramları yeniden düşünmeye imkân sağladığını ifade eder (1987).

Bekir Yıldız’ın üslubu, gereksiz betimlemelerden arındırılmış, sade ve anlaşılır bir nitelik taşır. Romanda iktidar, yalnızca bir yönetim erki değil, aynı zamanda ahlaki değerleri aşındıran bir mekanizma olarak ele alınır. Yezid, tarihsel bir şahsiyet olmanın ötesinde, her dönemde karşılaşılabilecek “zalim otorite”nin bir prototipi olarak sunulur. Yıldız, burada “seyirci kalma” durumunu eleştirerek zulmün yalnızca zalimler aracılığıyla değil, sessiz kalan kitleler sayesinde de sürdüğünü ima eder. Eserin temel başarısı, okuru tarihsel bir yasin parçası hâline getirmekten ziyade ona bir “vicdan aynası” tutmasıdır. “Bugünün Yezidleri kimlerdir?” ve “Biz bugün hangi safın Kufe’sindeyiz?” soruları üzerinden metin, okuru hem insani hem de toplumsal boyutlarıyla etik bir yüzleşmeye davet eder.

Kaynakça | References

- Behramoğlu, A. (1987). “Ve Zalim ve İnanmış ve Kerbela” Yeni Düşün
- Binyazar, A. (1987). “Ve Zalim ve İnanmış ve Kerbela” Varlık.
- Çuşa, H. (2026). Kerbela’nın Figüral Yorumu: Bekir Yıldız ve Erich Auerbach. *Edebi Eleştiri Dergisi*, 10(1), 231-244. <https://doi.org/10.31465/eeder.1834828>
- Özkırmımlı, A. (1986). “Zalimle Mazlumun Evrensel Çatışması” Cumhuriyet
- Yıldız, B. (1989). *Ve Zalim ve İnanmış ve Kerbela*. İstanbul: Cem Yayınevi.